

GŁÓWNI TWÓRCY KIERUNKU ELEKTROTECHNIKA NA POLITECHNICIE KRAKOWSKIEJ

Zbigniew PORADA

Politechnika Krakowska (emeryt)
tel.: 506892053 e-mail: zporada@op.pl

Streszczenie: Politechnika Krakowska, która istnieje od roku 1945, w początkowym swym okresie nie prowadziła kształcenia studentów na kierunku – elektrotechnika, ale już wówczas od roku 1945 istniała tam Katedra Elektrotechniki Ogólnej. W wyniku zmian organizacyjnych w roku akademickim 1975/76 na Politechnice Krakowskiej został utworzony Wydział Transportu, na którym rozpoczęto kształcenie studentów na kierunku – elektrotechnika (specjalność: *trakcja elektryczna*). Istotne zasługi w utworzeniu tego kierunku mieli przede wszystkim Tadeusz Czayka i Marian Pieczarka. W wyniku dalszych przekształceń w roku 1991 powstał Wydział Inżynierii Elektrycznej, który od roku 1997 nosi nazwę Wydziału Inżynierii Elektrycznej i Komputerowej.

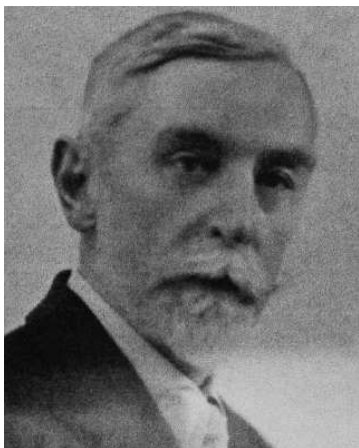
Słowa kluczowe: Katedra Elektrotechniki, Instytut Elektrotechniki i Elektroniki, Tadeusz Czayka, Marian Pieczarka.

1. KATEDRA ELEKTROTECHNIKI OGÓLNEJ

Początki Politechniki Krakowskiej sięgają roku 1945, kiedy to na Akademii Górniczej w Krakowie utworzono tzw. Wydziały Politechniczne, składające się z trzech Wydziałów: Architektury, Budownictwa oraz Komunikacji.

Już wówczas, pod koniec roku 1945, na ówczesnym Wydziale Komunikacji została utworzona Katedra Elektrotechniki Ogólnej [1]. Jej pierwszym kierownikiem i głównym organizatorem był zastępca profesora, inż. Maryan Porębski (rys. 1). Funkcję tę sprawował do roku 1947.

Jednocześnie był on profesorem kontraktowym i kierownikiem Katedry Kolei Elektrycznych na Wydziale Elektrycznym Politechniki Śląskiej w Gliwicach [2].

Rys. 1. Maryan Andrzej Porębski (1886-1947)

Maryan Andrzej Porębski (1886-1947) urodził się 23 stycznia 1886 roku w Krakowie [2, 3]. Po ukończeniu Gimnazjum im. króla Jana Sobieskiego w Krakowie i zdaniu egzaminu maturalnego w 1905 roku, podjął studia na Wydziale Mechanicznym Politechniki Lwowskiej, studiując tam przez dwa lata. Dalsze swe studia kontynuował w Niemczech, studiując równocześnie na Wydziale Elektrotechniki i Wydziale Mechaniki Politechniki w Monachium, gdzie w roku 1912 otrzymał podwójny tytuł inżyniera dyplomowanego elektryka i mechanika [1].

Zaraz po studiach inż. Maryan Porębski pracę zawodową rozpoczął w firmach elektrotechnicznych «Agrodynamo» i «Brown-Boveri» Co. (BBC) we Lwowie. Następnie w latach 1913-1914 pracował na stanowisku starszego asystenta w Katedrze Elektrotechniki Konstrukcyjnej Politechniki Lwowskiej, po czym przez 5 lat był zatrudniony w biurze obliczeń maszyn elektrycznych fabryki «Siemens-Schuckert» w Wiedniu oraz w filii tej firmy w Krakowie.

W maju 1922 roku podjął pracę w Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych (DOKP) w Krakowie, gdzie był początkowo starszym referendarzem, a od grudnia 1930 r. kierownikiem działu prądów silnych na Wydziale Mechanicznym [2].

W latach 1936-1937 prowadził nadzór nad montażem części elektrycznej kolei linowej Kuźnice–Kasprowy Wierch w Zakopanem. Współpracował też z Zakładem Elektrotechniki Akademii Górniczej w Krakowie. W roku 1937 został przeniesiony do Warszawy na stanowisko zastępcy naczelnika Biura Elektryfikacji Węzła Kolejowego Warszawskiego.

Zmarł 12 maja 1947 roku w Krakowie i został pochowany na Cmentarzu Rakowickim w grobowcu rodzinnym [2].

W latach 1948-1950 stanowisko kierownika Katedry nie było obsadzone z powodu braku odpowiedniego kandydata i wówczas opiekę merytoryczną nad Katedrą sprawował prof. dr inż. Adolf Langrod, który jednocześnie kierował Katedrą Budowy Taboru Kolejowego działającej na Wydziale Komunikacji [1].

W roku akademickim 1950/1951 kierownikiem Katedry Elektrotechniki został zastępca profesora mgr inż. Tadeusz Czayka (rys. 2).

Tadeusz Czayka urodził się 7 listopada 1912 roku w Przemyślanach i tam w 1930 roku zdał egzamin maturalny. W tym samym roku rozpoczął studia na Politechnice Lwowskiej, na Oddziale Elektrycznym Wydziału Mechanicznego.

Rys. 2. Tadeusz Czayka (1912-2001)

W tym czasie zmarł jego ojciec i musiał studiując równocześnie podjąć pracę zarobkową. Po uzyskaniu absolutorium w 1936 roku został asystentem w Zakładzie Radiotechnicznym Politechniki Lwowskiej, u prof. Tadeusza Malarskiego, a dyplom inżyniera otrzymał w 1939 roku [3].

W okresie wojny w latach 1939-1941 pracował nadal jako asystent w Katedrze Radiotechniki Lwowskiego Politechnicznego Instytutu, wówczas u prof. Janusza Groszkowskiego. Po zajęciu Lwowa przez Niemców i zamknięciu Instytutu Politechnicznego, nadal przebywał we Lwowie, początkowo pracując jako nauczyciel w Polskiej Szkole Rzemieślniczej, a później prowadząc mały zakład usług elektrycznych.

Po zakończeniu wojny w 1945 roku przyjechał do Krakowa i podjął pracę w Biurze Projektów Polskich Linii Elektrycznych Dalekosiężnych. W roku 1946 został asystentem na organizowanej wówczas w Krakowie Politechnice Śląskiej, a po jej przeniesieniu do Gliwic, w roku 1947 został zatrudniony jako starszy asystent w Katedrze Elektryfikacji Górnictwa Akademii Górniczej [4].

W następnym roku przeniósł się do Katedry Elektrotechniki Ogólnej na Wydział Komunikacji na tejsze uczelni, a równocześnie pracował też na takim samym stanowisku w Katedrze Elektryfikacji Górnictwa.

Funkcję kierownika Katedry Elektrotechniki Ogólnej (usytuowanej wtedy już na Wydziale Mechanicznym gdyż Wydział Komunikacji zmienił swą nazwę) powierzono mu w 1950 r. i mianowano go wówczas zastępcą profesora [4].

Tadeusz Czayka jako absolwent i były pracownik Politechniki Lwowskiej zdawał sobie sprawę, że wykształcenie prawdziwego inżyniera jest niemożliwe bez odpowiedniej bazy laboratoryjnej, a takiej bazy nie było wówczas na żadnym z Wydziałów Politechnicznych. Podjął on więc intensywną działalność w celu zdobycia odpowiednich przyrządów i urządzeń, a także kierował pracami adaptacyjnymi pomieszczeń w budynku przy ulicy Warszawskiej 24, przeznaczonych do celów laboratoryjnych tak, że w 1951 r. dzięki jego staraniom, zostało uruchomione laboratorium przy Katedrze Elektrotechniki Ogólnej [3, 4].

W roku 1954 Wydziały Politechniczne odłączyły się od Akademii Górniczo-Hutniczej tworząc odrębną uczelnię – Politechnikę Krakowską i wówczas Tadeusz Czayka dla celów dydaktycznych zbudował Laboratorium Elektrotechniki Samochodowej.

W roku 1956 został on prodziekanem Wydziału Mechanicznego na Politechnice Krakowskiej i pełnił tę funkcję przez jedną kadencję.

W 1961 roku w Polsce zniesiono stanowisko zastępcy profesora i część osób na takich stanowiskach została mianowana profesorami, a pozostali – starszymi wykładowcami i wśród tych ostatnich znalazł się Tadeusz Czayka, nadal jednak pełniąc funkcję kierownika katedry. Był on kierownikiem Katedry Elektrotechniki aż do roku 1970 [4].

Tadeusz Czayka na Politechnice Krakowskiej pełnił także wiele funkcji organizacyjnych i wychowawczych. Był on między innymi w latach 1955-61 pełnomocnikiem Rektora PK do spraw bezpieczeństwa i higieny pracy, w latach 1960-67 był opiekunem młodzieży w Domach Studenckich PK, w latach 1966-74 był delegatem do Senatu Politechniki Krakowskiej z ramienia wykładowców, a ponadto był przewodniczącym Rektorskiej Komisji Odwoławczej dla studentów do spraw dyscyplinarnych.

W roku akademickim 1970/71 na Politechnice Krakowskiej zlikwidowano katedry, a utworzono większe jednostki – Instytuty, w których strukturze znalazły się Zakłady jako podstawowe jednostki. Wtedy też Tadeusz Czayka został kierownikiem Zakładu Elektrotechniki Przemysłowej w Instytucie Aparatury Przemysłowej i Energetyki na Wydziale Mechanicznym i pełnił tę funkcję do roku 1975 [1, 4].

W tym też czasie został jednym z głównych inicjatorów, obok docenta Mariana Pieczarki, utworzenia na Politechnice Krakowskiej kierunku studiów – „Elektrotechnika”.

Należy tutaj nadmienić, że w tym czasie w latach 70. w Polsce na innych Politechnikach kształcono studentów na kierunku „Elektrotechnika” lub pokrewnych, a jedyny wyjątek stanowiła Politechnika Krakowska, gdzie takiego kierunku nie było.

Aby ten kierunek studiów uruchomić, Tadeusz Czayka wraz z docentem Marianem Pieczarką zainicjowali przygotowanie odpowiedniej bazy laboratoryjnej, przygotowywali również programy studiów dla przyszłych magistrów inżynierów elektryków, w oparciu o analogiczne programy realizowane na innych Politechnikach, a także podjęli czynności formalne zabiegając u Władz Politechniki oraz w Ministerstwie o zgodę na uruchomienie takiego kierunku.

Ich działania przyniosły połowiczny sukces, gdyż na Politechnice Krakowskiej nie powstał wtedy Wydział Elektryczny, a jedynie na nowym Wydziale Transportu zostało uruchomione kształcenie na kierunku „Elektrotechnika” na poziomie magisterskim.

Tadeusz Czayka w latach 1975-79 pełnił funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Elektrotechniki i Elektroniki na Wydziale Transportu PK, poświęcając się głównie działalności dydaktycznej. Za swoją działalność dwukrotnie otrzymał indywidualne nagrody Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki, w roku 1972 stopnia III-go, a w roku 1977 – stopnia II-go.

W roku 1980 przeszedł na emeryturę, ale nadal prowadził zajęcia ze studentami pracując początkowo na 1/2 etatu a później w ramach godzin zleconych aż do roku 2001.

Zmarł 28 sierpnia 2001 roku w Krakowie i został pochowany na Cmentarzu Rakowickim [4].

2. INSTYTUT ELEKTROTECHNIKI I ELEKTRONIKI

Z dniem 1 października 1974 roku, decyzją Ministerstwa Oświaty, Szkolnictwa Wyższego i Techniki został powołany na Politechnice Krakowskiej Instytut

Elektrotechniki i Elektroniki w strukturze Wydziału Mechanicznego. Dyrektorem Instytutu został doc. dr. inż. Marian Pieczarka (rys. 3.), a jego zastępcą ds. dydaktyczno-wychowawczych starszy wykładowca mgr. inż. Tadeusz Czayka (wcześniej zastępca profesora).

Rys. 3. Marian Pieczarka (1925-2005)

Marian Pieczarka urodził się 21 sierpnia 1925 roku w Krakowie w rodzinie Ignacego i Antoniny z Gorzkowskich [5].

Po ukończeniu szkoły podstawowej w roku 1936, dalszą naukę kontynuował w IX Państwowym Gimnazjum i Liceum w Krakowie, gdzie do wybuchu wojny z Niemcami w 1939 r. miał ukończone dwie klasy gimnazjalne. Wybuch II wojny światowej zmusił go do przerwania nauki i aby uniknąć wywiezienia do Niemiec na przymusowe roboty, podjął pracę w charakterze robotnika budowlanego. W okresie okupacji niemieckiej kształcił się jednak dalej i w latach 1941-1942 był uczniem na poziomie gimnazjalnym w ramach tajnego nauczania.

W roku 1944 podjął naukę na Wydziale Elektrycznym Szkoły Przemysłowej w Krakowie, którą ukończył w 1945 roku, uzyskując tytuł technika elektryka [5].

W międzyczasie Marian Pieczarka od lutego do września 1944 r. był żołnierzem AK w Oddziale „Żelbet” działającym w Obwodach: Pińczów i Myślenice.

Po zakończeniu II wojny światowej Marian Pieczarka w 1946 roku zdał egzamin maturalny w II Państwowym Gimnazjum i Liceum w Krakowie, w trybie kształcenia dla dorosłych i w tymże roku rozpoczął studia na Politechnice Śląskiej w Gliwicach, na Wydziale Elektrycznym. Studia ukończył w 1951 roku, uzyskując dyplom magistra inżyniera elektryka w zakresie teletechniki.

Jeszcze w czasie studiów zaczął pracować w programie radiofonizacji kraju, w Urzędzie Poczto-Telekomunikacyjnym w Gliwicach, w latach 1949-1950. Po ukończeniu studiów wrócił do Krakowa i początkowo został zatrudniony w Przedsiębiorstwie Międzymiastowym Kabli Telekomunikacyjnych (lata 1951-1953), następnie jako nauczyciel w średnim szkolnictwie zawodowym (lata 1952-1964), lecz od roku 1953 był już asystentem w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej w Krakowie. W latach 1954-1957 pracował tam na stanowisku wykładowcy, prowadząc wykłady z różnego rodzaju przedmiotów specjalistycznych z zakresu elektrotechniki i elektroniki.

Pracując nadal w Wyższej Szkole Inżynierskiej, od stycznia 1955 roku Marian Pieczarka zatrudnił się

w Instytucie Obrabiarek i Obróbki Skrawaniem w Krakowie, gdzie powierzono mu kierowanie laboratorium elektroniki w Zakładzie Obróbki Elektroerozyjnej.

W niedługim odstępie czasu, bo już od 1 czerwca 1957 roku zmienił swoje miejsce pracy, zostając starszym asystentem w Katedrze Fizyki na Politechnice Krakowskiej, a od lutego 1958 roku, starszym asystentem w Katedrze Elektrotechniki na Wydziale Mechanicznym tejże Uczelni [5].

W listopadzie 1963 roku otworzył swój przewód doktorski na Wydziale Mechanicznym Politechniki Krakowskiej, a tematem jego rozprawy była: „Eliminacja nierówności niższego rzędu (falistości) przy pomiarach parametrów chropowatości powierzchni przy pomocy profilometrów (pomiar – Ra)”. 29 września 1965 roku uzyskał stopień doktora nauk technicznych i wówczas uzyskał awans na stanowisko adiunkta w Katedrze Elektrotechniki [5]. Na tym stanowisku pracował do roku 1971, kiedy to został mianowany docentem w Instytucie Aparatury Przemysłowej i Energetyki, na Wydziale Mechanicznym PK.

1 października 1974 roku docent Marian Pieczarka został dyrektorem nowopowstałego Instytutu Elektrotechniki i Elektroniki, który to Instytut w roku następnym przeniesiono z Wydziału Mechanicznego na Wydział Transportu Politechniki Krakowskiej [1, 5]. Na stanowisku dyrektora pracował w tym Instytucie do roku 1991, do chwili przejścia na emeryturę. Będąc na emeryturze, w roku 1993 był jeszcze zatrudniony na 1/2 etatu na Politechnice Krakowskiej.

W czasie swej pracy w Krakowie, Marian Pieczarka był też aktywnym działaczem w Krakowskim Oddziale Stowarzyszenia Elektryków Polskich, pełniąc tam wiele funkcji, w tym między innymi, w latach 1984-1989 był Wiceprzewodniczącym Rady Ośrodka Rzeczoznawstwa, a w latach 1985-1987 - Wiceprzewodniczącym Komitetu ds. Doskonalenia Kadr Technicznych RK FSNT NOT. Za swoją działalność w Krakowskim Oddziale SEP został odznaczony Srebrną i Złotą Odznaką Honorową SEP (1978 i 1985 r.), Srebrną i Złotą Odznaką Honorową NOT (1982 i 1989 r.), Złotą Odznaką Zasłużonego dla Łączności (1981 r.), Medalem im. St. Bielińskiego (1991 r.), Medalem im. M. Pożaryskiego (1994 r.) oraz w 2000 r. tytułem „Zasłużonego Seniora SEP”.

Ponadto w trakcie swej pracy na Politechnice Krakowskiej, Marian Pieczarka opublikował kilkadziesiąt artykułów w materiałach konferencyjnych i czasopismach naukowych, w tym w 1994 r. monografię pt. „Czujniki światłowodowe”, której współautorami oprócz niego byli: Józef Nalepa i Wojciech Machowski.

Za swoją działalność na Politechnice Krakowskiej Marian Pieczarka w roku 1973 otrzymał Nagrodę Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki, a w roku 1980 Zespołową Nagrodę Ministra NSzWiT oraz szereg nagród Rektora PK. Ponadto został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Marian Pieczarka zmarł 21 grudnia 2005 r. w Krakowie i został pochowany na Cmentarzu Batowickim [5].

3. KIERUNEK STUDIÓW „ELEKTROTECHNIKA”

W roku akademickim 1975/76 decyzją Ministerstwa Oświaty, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 18 września 1975 roku utworzono na Politechnice Krakowskiej Wydział Transportu, na który decyzją władz Uczelni został

przeniesiony Instytut Elektrotechniki i Elektroniki z Wydziału Mechanicznego. Pierwszym dziekanem tego Wydziału został prof. dr hab. inż. Zbigniew Lisowski (z Instytutu Pojazdów Szynowych).

Wtedy też na Wydziale Transportu ogłoszono rekrutację studentów na specjalności - *Trakcja elektryczna* na kierunku „Elektrotechnika” [6].

W 1988 r. Wydział Transportu został przekształcony w Wydział Inżynierii Transportowej i Elektrycznej, a pierwszym jego dziekanem został prof. dr hab. inż. Andrzej Pizoń (został pracownikiem PK w 1982 r.) [6].

W tym okresie Instytut Elektrotechniki i Elektroniki pozyskał spoza Politechniki Krakowskiej wielu pracowników, w tym 9 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego.

Dalsze przekształcenie Wydziału nastąpiło z dniem 1 października 1991 roku, kiedy to z Wydziału Inżynierii Transportowej i Elektrycznej powstał Wydział Inżynierii Elektrycznej, a w 1997 roku decyzją Senatu Politechniki Krakowskiej nazwa Wydziału Inżynierii Elektrycznej została zmieniona na "Wydział Inżynierii Elektrycznej i Komputerowej" i taka nazwa obowiązuje do chwili obecnej [7].

4. PODSUMOWANIE

Kierunek studiów „Elektrotechnika” na Politechnice Krakowskiej został uruchomiony w roku akademickim 1975/76, ale zanim do tego doszło podjęto wiele działań mających na celu doprowadzenie do tego wydarzenia.

W początkowym okresie istnienia Politechniki Krakowskiej utworzono tam Katedrę Elektrotechniki

Ogólnej, a jej głównym organizatorem był zastępca profesora, inż. Maryan Porębski, który jednak zmarł w 1947 roku.

W późniejszym okresie, gdy powstał już Instytut Elektrotechniki i Elektroniki, głównymi inspiratorami działającymi na rzecz uruchomienia kierunku studiów „Elektrotechnika” byli zastępca profesora mgr inż. Tadeusz Czayka oraz docent dr inż. Marian Pieczarka. Nie działali oni sami, ale oprócz nich byli też asystenci i adiunkci, którzy pomagali przygotowywać odpowiednie ćwiczenia laboratoryjne jak również programy studiów oraz treści wykładowe poszczególnych przedmiotów. Nie mniej jednak można uznać, że rola mgr. inż. Tadeusza Czayki i docenta dr. inż. Mariana Pieczarki była najistotniejsza.

5. BIBLIOGRAFIA

1. Porada Z., Rejmer M., 40 lat kierunku studiów – „ELEKTROTECHNIKA” na Politechnice Krakowskiej, Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej, I Sympozjum Historia Elektryki 2015, część 1, str. 31-33.
2. Polski Słownik Biograficzny (1982-83) tom XXVII, str. 600-601.
3. Zeszyty Historyczne Muzeum PK, 1/2017, Kraków 2017, str. 24.
4. Słownik biograficzny zasłużonych elektryków krakowskich, Kraków 2009, część 1, str. 36-39.
5. Słownik biograficzny zasłużonych elektryków krakowskich, Kraków 2009, część 1, str. 157-158.
6. Materiały archiwalne PK, uchwały Rady Wydziału.
7. Materiały archiwalne PK, uchwały Senatu PK.

MAIN FOUNDERS OF THE FIELD OF ELECTRICAL ENGINEERING AT THE CRACOW UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

The Cracow University of Technology, which has existed since 1945, initially did not educate students in the field of electrical engineering. From 1945, the General Electrical Engineering Department operated there, and its head was Maryan Porębski, who, however, died in 1947. As a result of organizational changes in the academic year 1975/76, the Faculty of Transport was established at the Cracow University of Technology. At this Faculty, the education of students in the field of electrical engineering (specialization: electric traction) began. Tadeusz Czayka and Marian Pieczarka made significant contributions to creating this direction. This study also presents their short biographies. They did not act alone, but apart from them, there were also assistants and adjuncts who helped to prepare appropriate laboratory exercises as well as study programs and lecture content for individual subjects. As a result of further transformations, in 1991 the Faculty of Electrical Engineering was established, which since 1997 has been called the Faculty of Electrical and Computer Engineering.

Keywords: Department of Electrical Engineering, Institute of Electrical Engineering and Electronics, Tadeusz Czayka, Marian Pieczarka.